

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Š. P.**, zastúpeného JUDr. J. G., proti žalovanej **J. P.**, o **určenie neúčinnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Trnava, pod sp.zn. 8 C 171/2008, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 18. januára 2011, sp.zn. 9 Co 149/2010 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalobkyni náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trnava uznesením zo 14. apríla 2009, č.k. 8 C 171/2008-27 (v poradí prvým) s poukazom na ustanovenie § 104 ods. 1 O.s.p. v spojitosti s ustanovením § 159 ods. 3 O.s.p. zastavil konanie o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že spoločný nájom bytu č. X., nachádzajúci sa na X. poschodí na X. nevznikol a žalovanej náhradu trov konania nepriznal.

Krajský súd v Trnave uznesením z 29. októbra 2009, sp.zn. 9 Co 190/2009 uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že v preskúmvanej veci nebola splnená podmienka daná ustanovením § 159 ods. 3 O.s.p. Poukázal na to, že v konaní vedenom pred Okresným súdom Trnava, sp.zn. 15 C 136/1998 a v predmetnom konaní je síce daná totožnosť účastníkov konania, absentuje však totožnosť predmetu veci.

Okresný súd Trnava rozsudkom z 8. marca 2010, č.k. 8 C 171/2008-57 (v poradí druhým) žalobu zamietol a žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Dospel k záveru, že žalobca neunesol dôkazné bremeno ohľadom preukázania naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c/ O.s.p.), teda nepreukázal, že medzi ním a žalovanou existuje aktuálny stav objektívnej

právnej neistoty, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia. Ďalej konštatoval, že už samotné nepreukázanie naliehavého právneho záujmu na takto postavenej určovacej žalobe bolo dostatočným dôvodom jej zamietnutia, avšak žalobu zamietol aj z ďalšieho dôvodu, a to s odvolaním sa na ustanovenie § 159 ods. 3 O.s.p. Uviedol, že v rámci konania o zrušení spoločného nájmu bytu v konaní vedenom pred Okresným súdom Trnava, sp.zn. 15 C 136/1998 súd riešil otázku existenciu spoločného nájmu ako predbežnú otázku, existencia spoločného nájmu k predmetnému bytu bola preukázaná a o zrušení spoločného nájmu bolo rozhodnuté. O náhrade trov konania rozhodol podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Trnave rozsudkom z 18. januára 2011, sp.zn. 9 Co 149/2010 (v poradí druhým) rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Dospel k záveru, že súd prvého stupňa vo veci v potrebnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec aj správne právne posúdil a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil. S poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p. preto rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol žalobca dovolaním. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 237 písm. f) O.s.p. tvrdiac, že mu ako účastníkovi konania bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom tým, že súd prvého stupňa žalobu zamietol (aj) s poukazom na ustanovenie § 159 ods. 3 O.s.p. Spochybnil aj právny záver súdov nižších stupňov o neexistencii naliehavého právneho záujmu s ohľadom na tú istú právnu skutočnosť (§ 159 ods. 3 O.s.p.) a súčasne uviedol, že aj odvolací súd sa odchýlil od svojho predchádzajúceho právneho záveru. Trval na tom, že určovacia žaloba má opodstatnenie, pretože žaloba na plnenie nerieši a ani nemôže riešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu, resp. práva. Postup odvolacieho súdu, že sa v tomto smere nevysporiadal s jeho právnou argumentáciou, považoval za odmietnutie spravodlivosti. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaná navrhla dovolanie žalobcu zamietnuť ako neopodstatnené.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom

(§ 236 a nasl. O.s.p.).

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

V danom prípade dovolaním žalobcu nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobcu nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. procesne prípustné.

S prihliadnutím na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou zo závažných procesných väd vedúcich k vydaniu tzv. zmätočného rozhodnutia, neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným). Takéto vady konania ale v dovolacom konaní neboli zistené.

Žalobca existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

So zreteľom na žalobcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerl na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu bola odňatá možnosť pred ním (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Predmetnému dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde z dôvodu, že odvolací súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupoval v súlade s právnymi predpismi a žalobcovi neznemožnil uplatniť procesné práva priznané mu právnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že nie je dôvodná námietka dovolateľa týkajúca sa nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočnej odôvodnenosti písomného vyhotovenia rozhodnutia odvolacieho súdu z dôvodu, že sa nevysporiadal s jeho právnou argumentáciou o existencii naliehavého právneho záujmu, čím došlo k „odmietnutiu spravodlivosti“.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303- A, s.12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Podľa ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí mať náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.). Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozsudok odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je nepreskúmateľný.

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia. Možnosť vypracovania takéhoto odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa, a to po skutkovej ako aj právnej stránke; ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného odôvodnenia. Môže síce doplniť dôvody uvedené v rozhodnutí súdu prvého stupňa, toto doplnenie však nemôže byť v rozpore so závermi súdu prvého stupňa, môže ho iba dopĺňať v tom zmysle, že ďalšie závery odvolacieho súdu iba podporia odôvodnenie súdu prvého stupňa. Odvolací súd

prirodzene musí odpovedať na podstatné a právne významné dôvody odvolania a nemôže sa obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplniť ďalšie dôvody. Inak sa dostane mimo limitov práva na spravodlivý proces, ktoré je chránené nielen čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ale aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Súd prvého stupňa uviedol, že žalobu zamietá v prvom rade pre nedostatok naliehavého právneho záujmu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. (dôvodiac tým, že spoločný nájom bytu bol zrušený a žalovaná sa stala výlučnou vlastníčkou bytu) a potom aj pre skutočnosť, že prejednaníu veci bráni prekážka právoplatne rozsúdenej veci § 159 ods. 3 O.s.p. (argumentujúc závermi konania vedeného pred Okresným súdom Trnava, č.k. 8 C 136/1998-171 z 25. augusta 2005 v spojení rozsudkom Krajského súdu v Trnave zo 16. októbra 2006, sp.zn. 23 Co 52/2006 o zrušení nájmu).

Z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorým sa stotožnil aj odvolací súd, je zrejmý ich právny názor, že žalobca v uvedenej veci nepreukázal existenciu naliehavého právneho záujmu na určení, že nedošlo k vzniku spoločného nájmu bytu (§ 80 písm. c/ O.s.p.).

Existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.) skúma súd zo zákona v každom štádiu konania, a to z úradnej povinnosti. Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie bez ďalšieho k zamietnutiu určovacieho návrhu. Je nutné, aby tento naliehavý záujem jestvoval nielen v čase rozhodovania súdu prvého stupňa, ale aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu (porovnaj § 154 ods. 1, § 211 ods. 3 O.s.p.). Z odôvodnenia rozsudkov oboch súdov je zrejmé, že žaloba bola zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, a z toho záveru nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že skutkové a právne závery súdu prvého stupňa nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky, a preto aj odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok s poukazom na ustanovenia § 219 ods. 2 O.s.p. spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalobcu.

Dovolateľ namietal, že odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie, okrem zamietnutia žaloby pre nepreukázanie naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c/ O.s.p.) aj tým, prejednaníu veci bráni prekážka právoplatne rozsúdenej veci (§ 159 ods. 2 O.s.p.). Po obsahovej stránke tu žalobca namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov je relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), nesprávne právne posúdenie veci nie je ale procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Či už je teda názor súdov nižších stupňov o neexistencii naliehavého právneho záujmu je správny alebo nesprávny, súdy právnym posúdením nezaložili procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Z ustanovenia § 103 O.s.p. vyplýva povinnosť súdu v každom štádiu konania skúmať, či sú splnené podmienky konania. Touto činnosťou sa preskúmava oprávnenie žalobcu obrátiť sa na súd z hľadiska procesného práva. Medzi podmienky, ktoré súd skúma, patrí, okrem iného, aj prekážka rozhodnutej veci (*res judicata*). Uvedená prekážka (vyslovená v ustanovení § 159 ods. 3 O.s.p.), vylučuje možnosť znovu prejednať vec, ktorá už bola súdom právoplatne rozhodnutá, a preto súd konanie zastaví. V prípade zistenej prípustnosti žaloby súd skúma, podmienky žalovateľnosti a dôvodnosti žaloby, t.j. či uplatnený nárok je v súlade s hmotným právom (podriaďovaním skutkového stavu pod príslušné ustanovenia hmotného práva). Ak zistí, že nárok je dôvodný, žalobe vyhovie, a, naopak, ak nie, žalobu zamietne.

Predmetné konanie bolo právoplatne ukončené meritórnym rozhodnutím vo veci samej tak, že súd žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého záujmu s poukazom na ustanovenie § 80 písm. c/ O.s.p. Okrem toho konštatoval, že ďalší dôvod zamietnutia žaloby s poukazom

na ustanovenie § 159 ods. 2 O.s.p. je skutočnosť, že rozsudkom Okresného súdu Trnava, č.k. 8 C 136/1998-171 z 25. augusta 2005 v spojení rozsudkom Krajského súdu v Trnave zo 16. októbra 2006, sp.zn. 23 Co 52/2006 (v konaní o zrušenie nájmu) súd vyriešil otázku existencie spoločného nájmu ako otázku predbežnú. Konanie teda nebolo zastavené z dôvodu, že v rovnakej veci už bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu Trnava, č.k. 8 C 136/1998-171 z 25. augusta 2005 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave zo 16. októbra 2006, sp.zn. 23 Co 52/2006, ale žaloba bola zamietnutá pre neexistenciu naliehavého právneho záujmu s poukazom na závery tohto konania o predbežnej otázke. Skutočnosť, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na iné konanie, z ktorého vychádzal pri svojom odôvodnení, je vecou právneho posúdenia a nie otázkou procesnej prípustnosti. Hodnotenie predbežných otázok v občianskom súdom konaní nie je totiž záväzné pre iné konanie ako pre to, v ktorom bolo hodnotenie vykonané.

Vzhľadom na to, že prípustnosť dovolania žalobcu nemožno vyvodit' zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní procesne úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky nepriznal žalovanej náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nebol podaný návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 3. októbra 2011

JUDr. Soňa Mesiarkinová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Dagmar Falbová

